СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 188. Джерзі Ситі, Н. Дж., вівторок, 15-го серпня 1939. No. 188. Jersey City, N. J., Tuesday, August 15, 1939. VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237, 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

МОЛОДІ ДЕМОКРАТИ ЗА ВСЮ ПОЛІТИКУ РУЗВЕЛТА

ПИТСБУРҐ (Па.). — Краєва Конвенція Молодих Демократичних Клюбів Америки оваційно приняла заяву шікаговського посадника Едварда Келія, що Демократична Партія повинна заставити Рузвелта виставити втретє свою кандидатуру на уряд президента Злучених Держав.

Конвенція певно булаб ухвалила відповідну резолюцію, якби не те, що конституція їх організації не дозволяє їм установляти кандидатів.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ВЛАШТОВУЄ ВЕЛИКУ ПАРАДУ.

НЮ ЙОРК. — З приводу річної конвенції стейтової Федерації Праці Американська Федерація Праці влаштувала в суботу Пятою Евеню величезну параду своєї сили.

Учасникам походу забрало 12 годин, щоби перейти перед приймаючими параду. У параді було 178 орхестр.

ВЕЛИЧЕЗНА ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА.

РІНО (Невада). — Поспішний трансконтинентальний поїзд, що їде з Шікаґа до Сан Франсіска, вискочив з рейок у провалі ріки Гумболд, 40 миль на захід від Елко, в східній частині Невади. На місці згинули 22 особи. Число ранених виносить 60.

Розсліди над випадком кажуть догадуватися, що причиною випадку було злочинне нарушення тору. Кажуть, що хтось рушив з місця шину.

Поїзд був один з модерних поїздів, заведених великим коштом, бо ціною 2 міліонів долярів.

КАТАСТРОФА НА ПІДЗЕМНІЙ ЗАЛІЗНИЦІ.

НЮ ЙОРК. — У неділю вполудне на стації Овшен Парквей вискочили з шин задні колеса останнього воза поїзду, що виїжджав зо стації, і вдарилися об стацію, спричиняючи поранення 21 осіб, у тому числі двох поважно. Причиною випадку була кепська зворотниця.

БОМБА ВБИЛА 6 ЖОВНІРІВ.

ФОРТ НАКС (Кентокі). — Через вибух гарматньої бомби, принесеної сюди, бо, мовляв, вона не могла вибухнути, згинули на місці 6 жовнірів національної ґвардії стейту Індіяна, а три інші жовніри, що стояли на віддалі пятьдесять кроків від вибуху, були важко ранені. Між убитими два підофіцири.

Командант форту каже, що жовніри не повинні були рушати кулі без приказу.

ВЕЛИКИЙ ЛЕТНИЧИЙ ВИПАДОК У БРАЗИЛІЇ.

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО. — Літак летничого підприємства „Пан Америкен Ервейс", що вилетів з Маямі, Флорида, ударився тут об залізний журавель на корабельних доках у місцевому порті й розбився. 13 осіб згинуло в випадку, а в тому числі Джеймс Гарві Роджерс, професор економії в університеті Ейл, один з найвизначніших економістів Америки.

ОСТЕРІҐАЮТЬ РОБІТНИКІВ ПЕРЕД РЕАКЦІЄЮ.

НЮ ЙОРК. — Виконний уряд стейтової Федерації Праці каже в своїм звіті на річну конвенцію своєї організації, що робітництву Америки грозить реакційна тенденція, яку слідно в американському житті.

6 ОСІБ УТОПИЛИСЯ ЗА ОДИН ДЕНЬ.

НЮ ЙОРК. — Четвертий день спеки вигнав у неділю на побережжя моря велику масу людей. В околиці утопилося в той день 6 осіб, а в місті згинуло від спеки троє.

У Бостоні при купанні згинуло 14 осіб.

ЕРЛ БОЛДВИН В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК. — Ерл Болдвин, бувший премієр міністрів Англії, приїхав до Америки на одногижневий побут. Він візьме участь в „Конґресі для виховання до демократії", що почнеться свої збори в вівторок у Колумбійськім університеті.

НІМЕЦЬКА РУДА ЗАТРОЄНА.

КЛІВЛЕНД (Огайо). — „Джорнел оф Америкен Сосайеті фор Металс" подає лист одного німецького металюрґа, котрий каже, що німецька залізна руда є „затроєна" арсеніком та що через те Німеччина є примушена шукати „чистої" руди в інших краях.

ЗНАЙШЛИ ЗАРАДУ НА ПОХМІЛЛЯ.

ВАШИНҐТОН. — У журналі „Модерн Медисин" подають три лікарі з Кліники Мейо в Рочестер, Минесота, що їм удалося зменшувати біль голови від перепою.

Вони переконалися на основі довгих дослідів, що причиною болів є зміна хемічного складу крови від перепиття. Тому вони старалися привернути здоровий хемічний склад крови відповідними хеміkaліями. По довгих пробах їм удалося знайти лікарство, яке вони назвали гістаміною.

НОВА ВІЙНА НА СТАРІМ ПОБОЄВИЩІ.

Так виглядає з повітря табор військ, що беруть участь у військових маневрах національної ґвардії стейтів Пенсилвенія, Меріленд, Вірджінія і Дистрик оф Коломбія на рівнині в Манасас, у Вірджінії, де була велика битва підчас американської громадянської війни 75 літ тому.

ХЛОПЧИНА ПЕРЕМІГ ДІВЧАТА У ВИРОБІ ЛЯЛЬОК.

Кількасот дітей у Ню Йорку взяли участь у конкурсі виробу ляльок, влаштованім з приводу річниці відкриття дитячого грища при вул. Рузвелт. Першу нагороду за найкраще прибрану ляльку дістав 13-літній Джордж Льопес; на запит, як він попав на думку прибирати ляльку, сказав, що він знайшов покинуту ляльку й рішив її прибрати просто для забави.

СМЕРТЬ ПОНАД 100 ОСІБ У ХВИЛЯХ РІКИ.

Над стейтом Пуебля в Мексику лютував сильний буревій зо зливним дощем і хмароломами. Ріка Астояк виступила з берегів. У хвилях ріки згинуло понад 100 осіб. Дотепер удалось виловити тіла 20 осіб. Свідки оповідають, що в одному місці під натиском води завалився камінний мур, на який вилізло 40 осіб, рятуючись перед повінню. Нікого з них не вдалося врятувати. В іншім місці під натиском розшалілих хвиль води завалився історичний 400-літній міст „Сан Рок", на якому було 5 дітей. Вони теж згинули у хвилях ріки.

ЗАНЕЧИСТИЛИ КРИНИЦЮ.

Невідомі особи влили до криниці публичної вселюдної школи в Заболотцях, пов. Броди, більшу скількість якогось плину, мабуть карболю, так, що води не можна пити. У згаданій школі приміщена тепер польська півкольонія для 20 дітей. Ведуть слідство.

ГРАДОВА БУРЯ.

Над кількома громадами в Рудеччині перейшла сильна градова буря, що зовсім знищила спілі збіжжя. Шкоди, що їх спричинила буря, обчислюють на 100,000 злотих.

КОРОЛЬ ЗДАВ ІСПИТ ЗРІЛОСТИ.

Югославський король Петро здав іспит зрілости. Вручення матурального свідоцтва королеві відбулося дуже врочисто. Король Петро 6. вересня скінчив 16 років.

ПРОБУЮТЬ ЗВЯЗАТИ ІНШІ ЗЛОЧИНИ З УБИВНИКОМ ДІВЧИНИ В ФЛОРИДІ.

Поліція й прокураторія у Вест Пам Біч, Флорида, що роблять слідство в справі вбивства 17-літньої Рути Френсис Дон, за котре вони арештували Чарлза Джеферсона, що вдавав з себе відкривця фільмових талантів і обіцював дівчатам фільмову карієру, дістають з багатьох міст Америки вістки про можливий звязок Джеферсона з іншими, досі ще не розвязаними злочинами, доконаними на подібному тлі й у подібний спосіб. Між іншими поліція Ларчмонту, Ню Йорк, домагається розпиту Джеферсона за смерть 18-літньої Марії Імелди Койл, що згинула 11. жовтня. Поліція з Норт Пелгем має зізнанная одної 16-літньої дівчини, котру якийсь „Герберт Ґодард" пробував заманути поїхати з ним до Флориди в ціли добуття фільмової карієри. Джеферсоном зацікавились теж поліція стейту Пенсилвенія й Каліфорнія.

ЯК ФРАНЦУЗИ ВЕДУТЬ ПРОПАҐАНДУ ЗА ЗБІЛЬШЕННЯМ УРОДИН.

У Франції появились нові, дуже гарні поштові марки, по 70 і 90 сантімів з додатком 80 сантімів на підмоги для родин, які мають багато дітей. На марці представлена молода мати з трьома дітьми, яка з усмішкою схилилась над колискою, де лежить четверта дитина. Ось-так у Франції ведуть тепер енергійну пропаґанду за збільшення уродин.

ВЕЛИКА ПАШПОРТОВА АФЕРА.

Варшавська поліція впала на слід великої афери фальшівників пашпортів. Подробиці афери тримають у тайні.

ЩУРІ ЗНИЩИЛИ 30,000 СОТНАРІВ ЗБІЖЖЯ.

В околицях Сопроль у Мадярщині язва щурів знищила свіжі збори збіжжя. Обчисляють, що вони знищили 30,000 сотнарів збіжжя.

ДАЛЬША „РЕВІНДИКАЦІЙНА" АКЦІЯ НА ВОЛИНІ.

Польська преса пише, що в селі Тимошевичі, пов. Луninець, перейшли на римо-католицький обряд 103 особи з „загородової шляхти". Це сталося завдяки „дволітній душпастирській праці" кс. Філіпяка.

КРИВАВИЙ ПОЛЬСЬКИЙ ВІДПУСТ У БУЧАЧІ.

В неділю, 16. липня, відбувався в польськім костелі в Бучачі відпуст, на який прибуло кілька тисяч поляків з околиці. Тому, що панував великий стиск між вірними, деякі з них намагались вилізти на високий мур, де повстала „імпровізована ґалерія". На мур поліз теж Ф. Лозінський зо Звейкова, зішковхнув звідтіля великий камінь, що, спадаючи з 4-метрової висоти, зранив Ф. Щепановського з Дулібі. Одночасно на вулиці перед костелом хтось стрілив зо страшака. Це викликало між юрбою переполох, між якою поширилася сплетня, що це напад невідомої „банди", яка кинула бомбу на ксьондза проповідника. Про розміри переполоху свідчить найкраще факт, що духовенство мусіло перервати богослуження і скінчило його щойно тоді, коли настав повний спокій. Лад привернула щойно поліція, яка вирвала теж з рук юрби важко побитого Ф. Лозінського. Не зважаючи на неправдивість поголоски, в околиці кружляють далі сплітки, що події викликали замахові, які навіть „обкидали костел бомбами".

АВТО ЗРАНИЛО 15 ОСІБ.

У Белвил, Онт., 15 осіб було ранених, з того пять поважно, підчас танців у стодолі, або т. зв. „барн денс", коли заїжджаюче авто пробило стіну стодоли й змело танцюристів, як снопи по полі. Автом кермувала 15-літня дівчинка, одна з трьох дівчат, які взяв до авта на гостинці власник авта, В. Рістов, і в жарті позволив дівчині кермувати автом. Проти нього і дівчини стоять важкі обвинувачення.

ПРОФ. КУБІЙОВИЧЕВІ ВІДІБРАЛИ ПРАВО НАВЧАННЯ

ЛЬВІВ. — Міністерство освіти, пише польська преса оголосило офіційно рішення університетської влади про те, що д-рові Володиморові Кубійовичеві відібрали габілітацію, що дає право викладів в університеті. Д-р В. Кубійович був доцентом антропогеографії східньої Европи на фільософічнім виділі краківського університету. Польська преса підкреслює, що навіть у Польщі ще не було такого випадку, щоб університетська влада відбирала габілітацію.

Як відомо, проф. В. Кубійович опрацював з іншими українськими вченими „Географію українських і сумежних земель", та „Атляс України і сумежних земель", за що україножерна польська преса повела проти нього завзяту кампанію й вкінці осягнула свою ціль. Крім того проф. Кубійович оголосив кілька нових праць про українське населення на українських землях. Ця робота, зрозуміло, була не на руку польським імперіялістам.

ЩО ПИШЕ ТЕПЕР ПОЛЬСЬКА ҐАЗЕТА ПРО КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ.

БИДГОЩ (Польща. — „Дзеннік Бидґоскі" (ч. 171) в приступі щирости пише про теперішне положення в Карпатській Україні таке: „По кількаледви місяцях мадярського панування в Карпатській Україні (в оригіналі „Подкарпатской Русі") показалося, як народи колишнього королівства св. Стефана є далекі від взаємного братнього співжиття і яка сильна є вщіплена від віків ненависть. Надмірна скількість мадярських жандармів у гострому поготівлі з великими когутячими перами при капелюхах стала знову символом ненависти народу, що його в Будапешті назвали „ґенс фіделіссіма", („найвірніший нарід"). Поліцією є обставлене суспільне і приватне життя, не кажучи вже про життя політичне, яке завмерло, бо мусіло завмерти в добі більш як тримісячного воєнного стану, проголошеного на тому терені". Ця польська газета далі пише: „Тому слід уважати, що уряд королівства Мадярщини матиме на терені Карпатської України багато труднощів до поборювання і що ніколи їх не поборе. Справа Карпатської України жде дальшого вирішення", кінчає вона свою статтю.

ЩЕ ОДНА УКРАЇНСЬКА СОЦІЯЛІСТИЧНА ПАРТІЯ.

ЛЬВІВ. — Львівське „Діло" пише, що варшавський „Дзеннік Людови" робить широку рекляму новій „Українській партії незалежних соціялістів", під проводом І. Голуба, що на терені Коломийщини робить свою соціялістичну роботу. Згадана польська газета пише про тих „українських соціялістів", що вони проголосили „безоглядну боротьбу з усіми націоналістичними теоріями серед українського громадянства, змагаючи розвязати українське питання в Польщі на землях, заселених українським народом, у братерському порозумінні з польськими та іншими щиро демократичними організаціями працюючих".

З НАРАД НІМЕЧЧИНИ И ІТАЛІЇ.

РИМ. — Італійський міністер Чіяно вернувся з Зальцбурґу, де він мав наради з німецьким міністром Рібентропом над теперішнім положенням в Европі, головно над справою Данціґу. Догадуються, що Чіяно радив Німеччині не доводити ще до війни за для Данціґу і що Німеччина на те згодилась. Та про ті наради нема ще офіційного комунікату.

БЕРЛІН. — Німецька преса з захопленням описує про наради, хоч не говорить конкретно про їх успіхи. Зазначує лише загальниково, що осягнено на тих нарадах сто відсотків порозуміння. До тої міри обговорено дальший біг подій в Европі, пишуть німецькі ґазети, що вже не треба буде скликати чергові наради, а наступить акція.

ДАНЦІҐ І ҐДИНЯ ЗБРОЯТЬСЯ.

ДАНЦІҐ. — Оба портові міста, Данціґ, що нині вже є майже під німецьким контролею, і польський порт Ґдиня збройться гарячково. Польський порт так завалений кораблями зо зброєю заграниці, що цілий ряд кораблів чекає на морі, щоб дістатись до доків. Те саме в Данціґу, до якого напливають не лише гармати, повзи і всяка інша зброя, але також люди, німці. Обчисляють, що Данціґ має тепер коло 15,000 добре озброєної армії.

НІМЕЦЬКИЙ АМБАСАДОР НАГЛО ВИХАВ З ПАРИЖА.

ПАРИЖ. — Німецький амбасадор до Франції, Йоган Велчек, нагло вихав до Берліну. В політичних колах Франції додумуються, що Гітлер покликав його, щоб дістати з першої руки інформації про настрої у Франції.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗАЙВІ БАЛАЧКИ

Доналд Дей, відомий кореспондент шікаґовського щоденника „Трибюн", доніс оноді з Риґи, столиці Латвії, що мовляв, поляки знову пробують наладнати свої відносини з українцями під Польщею. Каже донесення, що в редакційних кімнатах консервативного часопису „Час" у Варшаві відбулася конференція представників польських і українських політичних і культурних орґанізацій, на котрій обі сторони зовсім свобідно висказували свої погляди про небеспеку ситуації та про потребу акції для її злагодження.

З польського боку, каже Дей, відзначалася промова д-ра Мошинського, редактора „Часу", котрий сказав, що він не годиться з політикою польського уряду супроти українців, що передумовою правильної польської політики супроти українців є признання українців окремим народом, що Польща повинна боронити українські провінції таксамо, як вона буде боронити польські. Він радив повести акцію для зближення українців і поляків і створити для цієї цили спільні орґанізації.

Різкіші ріжниці в поглядах зазначилися, як з українського боку промовив посол Целевич. Він передовсім заперечив, що нібито всі українці подивляють націстичний уряд Німеччини. Далі радив полякам стати на становищі самостійности української держави, бо, мовляв, така держава ослабить Росію, що лежить в інтересі Польщі. Він представляв положення Польщі на випадок виграної війни з Німеччиною: мовляв, тоді Польща буде положена між комуністичною Німеччиною й комуністичною Росією. Вона буде потребувати помочі України. Отже краще не легковажити собі сили українського національного руху. Він отже радив полякам, замісць насильно польонізувати українців, признати їм повну релігійну, культуру й політичну автономію й помогти їм зорґанізувати окремий сойм у Львові.

Які конкретні й практичні наслідки дала ця конференція, Доналд Дей не подає. Звісно, чому він не подає. Не подає, бо не може, а не може, бо ніяких реальних конкретних наслідків ця конференція не могла мати. Хоч на ній сказано було немало такого, що мало певний реальний політичний сенс, то на польський уряд і на польське громадянство ніякий здоровий розум не помагає, бо, як каже добре українська поговірка: „Що дуракові по розумі, коли його не має?" У Варшаві можуть зібратися на „поґаданку" польські й українські редактори й політики, можуть собі сказати взаємно гарні запевнення, але життя польського громадянства й акція польського уряду піде далі по давно витиченій лінії.

Так воно було все за цілу польську історію, так воно буде й тепер. Писали полякам найбільші польські історики прегарні лекції з польської історії, але це все сплило по поляках без ніякого сліду, і польський нарід по нині є клясичним приміром народу, що все бабрається в своїй історії, а від неї нічого не вчиться. Через те й варшавська „поґаданка" в редакції „Часу" перейде в історію як одна з тих спроб, з котрої могло би щось вийти, але ніщо не вийшло.

ПРОПАҐАНДА

III.

7. Шептана пропаґанда.

Ця форма пропаґанди особливо розвинулась останніми часами між чехами. Не маючи змоги отверто виступати проти німців, бо ціле чеське державне й суспільне життя стоїть під пильним німецьким доглядом, вони послугуються „шептандою", щоб шкодити німцям. Нишком, від одного до другого, поширюються найнеймовірніші чутки про всякі можливі й неможливі непорядки й неповодження серед німців, або про насильства й знущання німців над чехами. Дуже улюбленою темою „шептанди" є також поміч, яку нібито хотять дати чехам анґлійці, французи, американці, а то й москалі. У чеській пресі не знайдете й сліду цих чуток і поголосок, але в коршмах, на базарі, в крамницях, у лазнях, взагалі, де люди сходяться докупи й балакають про всячину, там тільки й чуєте:

„А чи знаете, що...?"

І починаються оповідання, що той і той німецький ґенерал утік до поляків (!), що минулої ночі з празького граду винесли якусь трумну й не знати, хто в ній лежав, що Німеччина дістала від Анґлії ультимат, щоб опустила впродовж місяця Чехію й Моравію, що Ґерінґ тяжко хорий або отруївся, що того й того чеського ґенерала німці розстріляли.

Це все нісенітниці, й розсудлива людина не йме їм віри. Але маса, юрба ловить їх на леті, поширює їх мов на крилах, радіє й тішиться ними. Між чехами й німцями підтримується напруження, дещо з цих чуток просякає до закордонної преси. Словом, „шептанда" робить своє діло й приносить німцям дуже багато шкоди, хоч і невидної. А чехи розвинули цей спосіб пропаґанди в досконалу систему й будуть ним послугуватися ще хоч десять чи двацять літ, скількиб німці проти цього не воювали.

Застосувати цей спосіб до потреб української пропаґанди не тяжко. До цього не треба ні книг, ні інструментів, ні орґанізації — тільки язика. „А чи ви знаете, що...?" „А чи ви чули, що...?"

8. Пропаґанда книгою.

На превеликий жаль, маємо анґлійською мовою дуже мало книг про Україну. Та всеж маємо вже який десяток таких книжок, що з ними не соромно показатись у світ. Є „Кобзар" анґлійською мовою, є книга, яку недавно видала редакція „Свободи", є книжечка проф. Дорошенка про Шевченка, незабаром вийде в Канаді велика історія України проф. Дорошенка анґлійською мовою.

Та не треба чекати, заки ці книги почнуть купувати американці. Прийде й такий час, як прийшов він у Німеччині, де німецькі книги про Україну тепер розходяться в десятках тисячах примірників. Ось приклад: книжка М. Цулукідзе „Ді Украіне" розійшлася за три місяці, від лютого до квітня ц. р., в 15,000 примірників, а тепер певно вже досягла накладу 25 тисяч прим. В Америці справа ще так далеко не зайшла й не могла зайти, бо американці не мають такого безпосереднього інтересу до України як німці. Отже цей інтерес треба з нашого боку підсилювати.

А тому анґлійські книги про Україну мусять купувати українці. Кожний американський українець мусить купити хоч одну таку книгу й подарувати її своїм американським знайомим чи приятелям. Це поможе нашим авторам і видавцям в Америці частіше писати й видавати такі книги, що нам дасть нові й кращі засоби пропаґанди. А тоді настане час, коли ці книги вже купуватимуть самі американці.

9. Пропаґанда наліпкою й листівкою.

Не маємо своєї пошти, отже не можемо видавати своїх поштових марок — цього могутнього засобу політичної пропаґанди. Але ніхто нам не перешкоджає наліплювати на кожен лист чи на кожну листівку нашу власну національну наліпку **анґлійською мовою**, найкраще з мапою України.

Та чи маємо такі наліпки? Коли ні, то мусить знайтися якийнебудь підприємчивий українець, який би замовив українському ґрафікові малюнок такої наліпки й потім видав би її у багатьох міліонах примірників. Але наліпка мусить бути анґлійською мовою, бо йде не про пропаґанду між своїми, а про пропаґанду між чужими. А коли така наліпка буде, то ні один лист і ні одна листівка американського українця не сміє вийти без неї в світ.

Те саме треба сказати про листівки. Маємо чимало листівок українських, але чи маємо анґлійські? А коли маємо, то чи пристосовані вони до потреб нашої політичної пропаґанди? Найбільше відповідає потребам цієї пропаґанди добре й цікаво наскреслена мапа України, щоб вона зараз кидалася в очі й будила думку: а що то є та Україна? де вона? чому ми про неї нічого не знаємо? що думають про неї нащі політики?

10. Пропаґанда гаслом.

Добре ядерне гасло, гасло, яке переслідує людину вдень і вночі — це могутнє знаряддя пропаґанди. Знаємо, як таке гасло виплачується в бізнесі, але знаємо також, як воно виплачується в політиці. Пригадаймо собі, який успіх мали гасла „Воля, рівність і братерство", „Пролетарі всіх країн, єднайтесь", який успіх має тепер німецьке гасло „життєвий простір", який успіх мало в світовій війні німецьке гасло „Боже, покарай Анґлію" й т. д., й т. д.

Чи має українська пропаґанда в Америці таке гасло? Коли ні, то треба його створити. „Слава Україні" — це гасло для внутрішнього вжитку. Але треба мати щось для чужих, для американців, щось коротке, ядерне, переконливе. Наприклад: „Самостійна Україна — кінець европейської колотнечі", „Самостійна Україна — вічний мир в Европі", „Україна — сьогодня пекло, завтра рай" „Україна — добра земля". Варто булоб навіть виписати конкурс, щоб кожен американський українець подав свою думку, яке гасло найкраще надавалосяб до американських відносин, а тоді вибрати найкоротше, найдотепніше й зробити його офіціяльним гаслом української політичної пропаґанди в Америці.

М. Сивошапка.

ТАКЕ Є СЕЛО!

Кілька актуальних критичних завваг.

Мав я написати для редакції вакаційний репортаж із села. Місто дивиться в літні місяці на село з погляду вакаційного відпочинку, т. зн. воно радо хоче бачити в ньому тільки симпатичні речі. У цьому репортажу дозволю собі відступити від шабльону; замісць річей обовязково приємних буду писати речі правдиві, принайменше так, як я їх бачив. Але знаю, що так само, як я — дивиться на нинішне українське село багато інших обсерваторів.

Що року виїжджаю на вакації до свого рідного села (в Ярославщині) і що року маю змогу заобсервувати зміни, які зайшли за час моєї неприсутности.

Село чисто українське; в селі тільки дві польські родини. Щодо скількости товариств — воно не гірше, ні ліпше від пересічного нашого села в усякій іншій околиці краю: є отже в селі „Просвіта", є „Сільський Господар", кооператива, церковний хор, аматорський ґурток, гурт „Хліборобської Молоді" і т. п. В селі є церква і школа. Нарід бідний; бідніший, як деінде. Це тому, бо земля — поминувши те, що її мало — ще до того піскова.

*

Убогість селян — це перший „пункт", що вдаряє в вічі кожного приїзного.

Я зайшов до кооперативи і тут запримітив просто неймовірні „обороги": за один ґрош сірників, за два ґроші солонини (!), за пять ґрошів мила і т. д.! Крамар так привик до того, що як хтось хоче брати відразу цілий кусень мила — він каже насамперед показати собі гроші, чи бува покупець не прийшов поборгувати. Можливо, що це так вплинув переднівок, але вже сам факт „оперування" такими дробами — дає ясний образ жахливого фінансового рівня села, хочби і підчас сезонового погіршення „конюнктури".

Ославлене роздріблювання землі — осягнуло тут уже хіба свій рекорд. Від двацятьох літ село не збільшило ні на один морґ свого земельного запасу. Два фільварки побіч села — розпарцельовано між кольоністів. Саме підчас мого побуту я чув, як солтис після скінченої Служби Божої — голосив свої адміністраційні „комунікати". М. ін. подав до відома, що є призначений до парцеляції фільварок в сусідньому селі М., при чім заявив, що „до парцеляції можуть бути допущені тільки поляки...

*

Чи зросла рільнича культура села, тобто, чи з того скупого запасу землі рільник витягає більше плодів?

Може бути, що є малий поступ, але в ході хіба цілих десятків літ. Старші люди стверджують, що жито є ліпше і більше „намолотне", як було перед війною, також ярина ліпше видає. Але назагал це є власне другий сумний „пункт", якому можна присвятити окрему статтю.

Бо ніяк не можна запримітити якогось послідовного господарського поступу! Дарма, що в селі існує „Сільський Господар" і „Гурток Хліб. Мол." (від пів року він нечинний) — та й усяка інша влада може та й повинна давати ініціятиву — ну, і врешті біда тисне. Але те все ніяк не хоче зробити з моїх односельчан данців... Дивна річ! Перед хатою — кількадесять чи навіть кількасот дорогоцінних метрів землі — замісць на город, перемінені на вигін! Пасовисько — повних 600 морґів (!), спалене сонцем, порите кертовинням і заросле будяками — живцем нагадує степ. Ніякої годівельної ініціятиви — хочби кріликів. Все по старому — хіба, що обірник визбирають тепер пильніше, як перед тим.

Мені здається, що з боку наших господарських чинників — тут треба якоїсь іншої, якоїсь просто революційної методи. Інтеліґентного чоловіка чіпається розпука, коли бачить вимізеровані з недоїдання діти — і таку несамовиту відсталість у рільництві.

*

А кооператива! Є в селі кооператива і з боку, мовляв, економічної „орґанізації" села — ніби усе гаразд. Але, як вона на ділі виглядає: Таж ця кооператива це такий блахманик, який не репрезентує собою ні одного „проміня" господарства села. А збереження кооперативного принципу, себто „співпраці" там властиво нема ніякої. В сумі — три тисячі кількасот кооператив — це робить враження. Але в терені не всюди ці кооперативи презентуються блискуче. Принайменше в околицях, про які говорю — у західніх повітах східньої Галичини — тип такої кооперативи є радше нормою! А дійсність аж кричить про якусь ревізію цих річей.

*

І ще одна ревізія: сільські бібліотеки. Я переглянув бібліотеку, що є в читальні „Просвіти" і замітив, що полиці є там завалені книжками, які ніяк — ані своїм рівнем, ані тематикою — не підходять до села. „Мазепа" Лепкого, „Золотий гомін" Тичини, Оповідання Винниченка, „Призначення України" Липи. І т. д., і т. д. Всі книжки такі. Було кілька інакших — історичних оповідань Чайковського. „Лис Микита" Франка — та вони зачитані, що так скажу, „на смерть" — в бібліотеці їх навіть нема.

Село є головним консументом нашого друкованого слова. Одначе мені ще досі не доводилося читати хочби одної теоретичної статті якогось спеца про те, яка повинна бути сільська белетристика.

*

Але є й поступ: це збільшена національна свідомість селян.

Це бодай єдиний позитивний „пункт" серед моїх вражінь. Колись на весіллях співали всяку сороміччину — і то польською мовою. Тепер це щезло. Українські пісні співають у найтемнішім закутку під лісом. І ще один поступ: в селі з кожним роком прибуває українських ґазет — ґазета сталася насущною потребою селянина.

Про теперішні настрої на селі можна сказати: село чекає. Чекає на щось, що облекшити його долю. Біда така, що в селі розвинувся бандитизм: вломи до комор, крадіж полотен і то в білий день, молочення збіжжя на полі, кошення лену і т. д. є на порядку дня. Ніхто не приходить на село з якоюсь позитивною розвязкою тої кризи — і село творить собі її само: всякі фантастичні сплетні мають на селі найліпший курс. Ждуть на якісь великі політичні перевороти в Европі, на якінебудь зміни. Кожну зміну вважатимуть кращою від теперішнього стану, бо кажуть — „є так зле, що вже гірше бути не може". Уважно стежать за тим, що десь у світі будують величезні комплекси фабрик, промислові округи, автостради, що в ріжних державах бракне рук до праці. Все це порівнюють зо своїм положенням і роблять собі висновки. Село тільки й живе — очікуванням зміни. — („Новий Час").

В. Г.

З БОЇВ ЗА КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

(8)

Рано вивели всіх на подвіря, поставили до ряду і питали: хто є, звідки і чому він замкнений. Прийшла черга на мене. Я кажу: торговельний заступник, був за торговлею в Хусті. Ті події мене тут захопили і я не можу дістатися до Королева. Чекав на стації на поїзд і там мене арештували. Говорив по московськи. Мене пустили.

Вийшовши звідтам, зайшов я до жида, та й трохи очистився, бо був засмарований болотом. Іду по місті та думаю, де дістатися, щоб знову не зловили. На щастя, побачив я інж. Гладія, котрому кажу: „Не маю де дітись, порадьте, що робити? Ходіть зо мною. Пішов. Завів мене до „Бескиду", асекураційного товариства, де я вже був певніший. В суботу, 18. березня, пішов я до трафіки, яких 150 кроків, де я перебував, купити тютюну. Коли вертався додому, арештували мене знов, а то на донос якогось „цивіля", які твердила пані Левицька, котрий показав мене вартовому. Коли привели мене на поліцію, зараз же пізнав мене той, що мене випустив, і таким способом пустили мене другий раз. Опісля я вже більше з будови „Бескиду" не виходив.

Так я перебув у „Бескиді" до вівтірка, 21. березня, а у вівторок завдяки інж. Січинському ми автом, хоча ще не вільно було виходити з міста, виїхали до Кошиць. Інж. Січинський мав у Королеві свої куфри, мусіли ми їхати за ними до Королева. Я боявся там їхати, тому остався в Севлюші, в гостинниці, де мадярські терористи собі попивали. Там я цілий час, доки інж. Січинський з інж. Гладієм приїхали назад, писав кореспонденційну карточку, котру мені дав інж. Гладій. Тут я боявся, щоб мадярські терористи не заговорили до мене, бо я по мадярськи не вмію й тому впав би в підозріння.

Коли приїхали п. інж. з моєю дружиною, то інж. Січинський аж заплакав з радости, що мене ще застали в гостинниці. „Я ніколи не думав, що будемо мати таке щастя", говорив він. Куфрів він не привіз, бо були виграбувані, але всетаки дуже радувався, що мені вдалося пересидіти в гостинниці між терористами. Правда, ми ще боялися демаркаційної лінії, але і там переїхали щасливо. Приїхавши до Кошиць і переночувавши, пішов п. інжинір до німецького консуляту, котрий йому потвердив папери і він відїхав до Братислави. Я задумав лишитися в Кошицях, аж доки ситуація не вияснится.

Дня 23. березня я з дружиною пішов до родини Куштикових, щоб дістати від них гроші, котрі вони мені були винні за товар, та розказати дещо про синів, котрі були в Хусті і втекти до Румунії, а родичі про них нічого не знали. Там побув я аж до 2. год. пополудні, а потім попрощався і пішов з дружиною додому. По дорозі зайшли ми до Церковника. Він, перестрашений, підбігає до мене і каже, що були за мною автом два детективи. Я зараз узяв свої документи і пішов з дружиною до її родичів. Приходимо до хати, а тут мені голосять те саме. Я зачав думати, що мені робити, чи втікати, чи може зголоситися на поліції добровільно, та в тім приходить детектив і забирає мене на поліцію. Там по протоколі, який я зложив знов, так як у Хусті, та по вписанні мене до картотеки мене замкнули, взявши від мене все, що мав; навіть краватку і ковнірець мусів віддати.

На другий день, звязавши руки, відвели мене на військову команду, де знов писали протокол та переглядали документи. Переглянувши документи, почав на мене кричати, що я поляк і що мене вишлють до Польщі. Відводять назад на поліцію, пишуть „шупас" до Польщі. Я, знаючи, що вже нема ради, почав ставитись до всього якось зрезиґновано. Поліцай, взявши мій „шупас", мав мене запровадити до якогось військового уряду, котрий „шупує" до Польщі.

Поліцай водив мене три години по місті, та не міг цього уряду знайти. Питався другого поліцая, котрий мав службу на вулиці. Той каже, що за Коменського інституцією є фінанси, котрі „шупують" за границю. І цей мене там завів і передав.

Фінанси не знали, на котру границю мають мене вишупувати. А що вони були на словацькій границі, то мене виселили на словацьку границю. Вийшли два словацькі вояки „на гостро" і через верх „Хвала Богу" передали мене словакам. Словацькі фінанси написали зо мною протокол і пустили до Орташу, де я маю товариша. Потім переїхав я до Братислави, а згодом до Німеччини на працю.

(Дальше буде).

Знайшовся.

Він: Але, дорогенька! Ми умовилися, що наші заручини задержимо в тайні, а ти вже про це розповіла всім.

Вона: Не всім, лише Марусі, бо вона казала, що мене ніякий ідіот не схоче. Отже я мусіла переконати її, що таки знайшовся хтось.

•З ДНЯ•

ПОЛІТИЧНІ ЗАЛЯКУВАННЯ.

Пару тижнів тому хорватський провідник Мачек прилюдно заявив, що коли югославський уряд у короткому часі не дасть хорватам повної автономії, то хорвати запросять Німеччину до себе, щоб та полагодила цю справу. Хтось мусить зробити порядок у Югославії, говорив Мачек. Коли цього не може зробити уряд, то це зробить Німеччина.

Ця заява Мачека викликала в міжнародній політиці величезне враження. Бо виходила можливість, що хорвати справді запросять Гітлера до зроблення порядку в Югославії, а Гітлер, маючи на увазі свої власні цілі, радо з цього запрошення скористає і вдарить у Югославію.

Та до того не прийшло. Тиждень пізніше по тій заяві югославський уряд згодився дати хорватам повну автономію, і на тім справа покищо закінчилась.

ІНШІ ВИПАДКИ.

Між Англією і Японією тепер дуже напружені відносини. Японці хочуть виперти англійців із Китаю, а ті не хочуть звідтам виходити. Бо в Китаї вони мають величезні промислові і торговельні підприємства; туди Англія експортує велику скількість своїх товарів. Тому Англія піддержує китайців, а це японцям не наруку. В останніх часах до англійців японці почали пристосовувати дуже гострі міри.

Але проте японці не хочуть війни з Англією, і, як доносить у „Ню Йорк Таймс" з 8 серпня кореспондент Френк Геджес, до війни таки не дійде. Англія зо свойого боку також не хоче війни з Японією, хоч її „вариться кров", як сказав Чеймберлин, дивлячись на поступовання японців. А не хоче війни тому, що її увага тепер прикована до того, що діється в Европі.

Та хоч обі держави не хочуть зо собою воювати, проте взаємно собі погрожують.

ТАКЕ ВСЕ БУВАЛО.

Погрози в міжнародній політиці, в яких наперед дані краї себе лають, а потім любесенько себе вихвалюють, знані від найдавніших часів. Нераз, щоб вимусити щось від противника, треба його вдарити, чимсь загрозити. В деяких випадках погрози доводять до справжнього зудару, але в більшості кінчаться тільки погрозами. Коли вдається щось вимусити на противнику, гаразд. А не вдається, треба зробити гарну міну до поганої гри, і замовчати.

ЧИ В НАС ТАКА ГНУЧКІСТЬ МОЖЛИВА?

Виринає питання, чи в нашій політиці така гнучкість можлива. Можливою вона є, але звичайно натрапляє на величезні трудності. У нас люди звикли у заграничній політиці бути дуже льояльними і держатись, мов репях кожуха, тої держави, організації, чи якоїсь ідеольогічної струї, з якою раз звязались.

Така вірність рідко коли корисна. Частіше вона дуже шкідлива, бо сліпо відданих людей не шанують навіть їхні приятелі та союзники. Вони роблять з ними, що хотять; нераз ображують і копають їх, бо знають, що вони їх не покинуть і до другої сторони таки не підуть.

Навіть найкращі союзники себе шанують лише тоді, коли знають, що на випадок, як їм щось не сподобається, вони можуть знайти собі іншого союзника.

„ЧУЖІ АҐЕНТИ".

Колиб хтось у нас хотів поступити, наприклад, так, як це зробив хорватський провідник Мачек, який загрозив німцями, щоб вимусити на сербах автономію, то його наші „критики" вже з місця назвалиб „німецьким запроданцем", чи „аґентом". Тяжко скритикувалиб у нас також і ту газету, яка з тактичних оглядів відважиласьб погрожувати одній державі іншою.

А всетаки без політичних погроз, без вигравання одної держави проти другої, не можливо провадити заграничної політики. Таке вигравання ще не ламає клича „на власні сили". „Критики", які політичну гнучкість таврують чужим „аґентством", це колоди в нашій заграничній політиці. Вони спинюють нашим політикам розмах, а в очах досвідчених чужинців малюють нас як політично незрілих.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

БОСТОН, МАСС.

Перше Союзове Свято.

По довшій і солідній підготові відбулось у нас 23 липня ц. р. в Метуен, Масс., заходами 238 відділу У. Н. С. величаве Союзове Свято з нагоди 45-літнього існування нашого батька У. Н. Союзу, і посвячення відділових прапорів. Ніколи в наших околицях не було такого великого збору українських людей.

Хоч Батько Союз уже має 45 літ, то проте в Бостоні його відділ існує щойно від 1921 року, коли то місцеві свідомі громадяни зрозуміли свою союзову ідею і заклали 238 відділ. Той відділ опісля розрісся в гарну і сильну організацію, а ті, що закладали його, нині мають велику сатисфакцію, що з їх зерна виріс такий гарний овоч. За останніх кілька літ, завдяки його управі, той відділ став найбільший у нашій околиці. Коли відділ досягнув сотки членів, забажав мати свій прапор. На річних зборах ухвалено перевести це в життя і поручено управі придбати на це фонди. Чимало допомогла в тім ділі молода, тут роджена членка У. Н. С., панна Марійка Музика. У висліді замовлено прапори. Коли прапори були готові, вибрано комітет і ухвалено день і місце, коли його посвятити. А що цей рік є ювилейним для У. Н. Союзу, то рішено посвячення довершити разом із відсвяткуванням ювилею Союзу.

Комітет узявся до щирої праці, вишукав відповідну площу та назначив день свята на 23 липня ц. р. На той день комітет просив інші місцеві організації здержатись від улаштування своїх підприємств, щоб собі взаємно не шкодити. Всі товариства повинувались прохаанню, крім малої галасливої ґрупи, яка багато критикує інших, все говорить про єдність, і ту єдність все в громаді розбиває.

На згадане свято запрошено як бесідника гол. рекордового секретаря У. Н. Союзу, п. Дмитра Галичина. День перед святом на площі, де воно мало відбутись, удавсь комітет з о. Каськовом і предс. відділу П. Морозом на чолі і там поробили гарні входові брами з великими написами „Витаємо союзовців". Плятформу замаїли і сплели навхрест сніп жита, на знак, що наш край хліборобський.

В день свята була чудова погода. Люди масово поплили на площу свята. В перший годині вони почали заливати площу. Прибували зо всіх сторін: з Бостону, Сейлему, Ловренсу, Тонтону, Дірфільду, Менчестеру, Н. Г., а були навіть з Канади.

Коло другої години розпочалась програма. О. В. Каськів відкрив програму, а далі привитав гостей і розказав про порядок посвячення прапорів та промов. Далі попросив „кумів", котрі найбільше заслужилися своєю працею, виступити наперед. Кумами були: Іван Буцяк і Агафія Берберлицька, які держали український прапор, а студент університету Володимир Берестецький і Марійка Музика — американський; а нашій найможнішій союзовці, Оленка Ярош і Володимир Хомин, стали посередині і держали за кінці оба прапори. Далі стояли, держачи за стяжки, інші члени нашого 238 відділу і 374 від., а також гості.

Посвячення довершив о. В. Каськів і опісля попросив п. Дмитра Галичина, щоб вручив прапори хорунжим, що були убрані в козацькі строї. Передаючи американський прапор Іллі Сілінському, а український Петрові Поповичеві, п. Галичин сказав коротку промову, в якій підніс вагу і значіння прапора, а українського зокрема, та просив хорунжих зберігати ті прапори, бо під ними пролилось чимало геройської крови.

Далі приявні почали вбивати значки, жовто-блакитні зірки, в держак українського прапору та вписувати свої імена в пропамятну книжку. Дальший хід свята перебрав предсідник П. Мороз і притім виголосив коротку промову про У. Н. Союз, що впродовж 45 літ веде десятки тисяч наших людей до кращого завтра. При піднесенні прапорів відспівав хор під управою о. Каськова „Живи, Украйно!", „Май контрі" і гимн Батька Союзу.

Наступною точкою була промова Н. Давискиби, секретря 238 відділу й головного радного Союзу, в якій він розказав про історію розвою свого відділу. Далі знов забрав слово п. Галичин і виголосив реферат про У. Н. Союз, пояснюючи його користі й закликаючи усіх, що ще не належать до нього, вступити в його ряди. Далі говорив адвокат Дмитро Романів також про Союз і порівнював його до інших організацій та доказував, що до свого таки краще належати. По англійськи про Союз виголосила промову панна Марійка Музика. Її промова була звернена в першу чергу до молоді і була виголошена з великим чуттям і переконанням.

Хор знов відспівав кілька українських пісень, а о. В. Каськів відспівав сольо „Суха верба".

Накінець наступило удекорування члена, що найбільше причинився до зросту нашого відділу. Про його назвище ніхто не знав, крім вибраного до того комітету. Щойно на згаданім святі відкрито це назвище. На основі більшости голосів та почесть припала Н. Давискибі. Покликано його на підвищення і вручено цю нагороду за труд. Ця нагорода була в формі золотого тризуба на синім тлі. Перебираючи від гол. секретаря Галичина цю нагороду, Н. Давискиба заявив, що приємно йому дістати цю нагороду, але він працює для відділу і для своєї суспільности, не очікуючи ніяких нагород. Також згадав про перешкоди в народній праці, які деколи приходиться зазнавати від своїх таки людей, одначе перешкоди всюди бувають і вони не зневохотять його до дальшої праці. Накінець забрав слово касієр відділу, Й. Берберлецький, і подякував приявним за таку маcову участь. Загальним відспіванням „Ще не вмерла Україна" закінчено свято.

Николай Давискиба,
секретар 238 відділу УНС.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Хваліться, але міру знайте.

Дня 23 липня місцеві скоропадчуки дали заклик, щоб люди приходили до церковної салі на Райс і Оклей на відчит д-ра Л. Цегельського, в якому бесідник розкаже, як маємо здобувати Україну. Пішов і я. Виходить бесідник на сцену і починає говорити, що в політиці велике напруження, важні речі діються, а ми, українці, поділені на три більші групи, то є націоналістів, соціялістів і гетьманців. Щоб ті групи зєдинити, радив усім приступити до гетьманців, бо вони, мовляв, найкраще підготовані до будування держави. Далі накинувся він на Пресове Бюро у Вашинґтоні, яке написало, що гетьман бере гроші від Гітлера. „Дурний був би, як би не взяв", докинув бесідник, а далі закидав Бюру, що воно робить шкідливу роботу і що існує під надзором У. Н. Союзу.

Я тут встав і голосно заявив, що це неправда: що У. Н. Союз не має ніякого офіційного нагляду над згаданим Бюром, а нагляд над ним має спеціяльний комітет. Повстав заколот на салі і скоропадчуки хотіли мене викинути з салі. Та це їм не вдалося.

Далі бесідник говорив, що націоналісти не мають сили. Колись, коли жив Коновалець, то з ними було сяк-так, але тепер організація занепала. Зате гетьманці мають силу, говорив він, і їм першим належиться право до влади в самостійній українській державі. Я знов протестую, нагадуючи ті часи, коли гетьман посилав каральні відділи на українські села, як окружався москалями, як проголосив федерацію з Москвою і вкінці як утік за границю перед українським повстанням, зрікшись свого „престолу". На мене кидаються скоропадчуки і стараються фізично заглушити мої арґументи. Пірвали на мені вбрання. Та мене таки не викинули.

В дальшім докладі д-р Цегельський представив у гарних словах головного отамана на Америку, д-р Сіменовича, й сказав, що це той чоловік, що збудував українцям павільон на виставі в Шікаґу 1933 року і перепровадив цілу українську виставу. Для контрасту він скритикував ту виставу, яку перевели, за його словами, „сто процентові націоналісти" в Ню Йорку.

За нюйорську виставу не буду говорити, бо її не бачив. Читав лише, що українська програма випала дуже добре і було багато людей. Але згадаю про шікаґовську виставу, в якій і я був одним із директорів, а яку тепер д-р Цегельський так вихвалює. Отож до шікаґовської вистави всі прикладали рук і грошей, а гетьманці з них усіх найменше. Чи знає д-р Цегельський, скільки тисяч дав У. Н. Союз на ту ціль? А чи пригадує д-р Цегельський, чим він сам „прислужився" до цієї вистави? Чи забув він, що виставовий комітет післав йому на дорогу $50, щоб той приїздив як платний урядник до праці в комітеті, а д-р Цегельський, хоч перед одержанням грошей згодився, опісля не приїхав і $50 пропало? Гарно то на словах щось вихвалювати і тим приписувати й собі признання за зроблену роботу, але треба також дивитись на дійсні факти, що хто в практиці зробив.

Гетьманці в Шікаґу люблять приписувати собі заслуги і люблять нещадно критикувати що інші зробили. Вони, наприклад, з певних націоналістам спроневірення грошей, зібраних на Карпатську Україну. Не мають на це найменших доказів, а закидають. А саміж так поступили: на Різдво дали хлопцям п. Макара листу й післали колядувати ніби на Карпатську Україну. Хлопці заколядували $100. А пани гетьманці ці гроші замість на Карпатську Україну взяли на свою друкарню, бо казали „потрібно її прошей".

Націоналісти так поступають, як говорять: вони не лиш у пісні співають „Душу тіло ми положим", але роблять це у тяжкій, нерівній революційній боротьбі з гнобителями України. А скільки героїв видали з себе гетьманці за довгі роки свого існування?

Олекса Любас,
член 221 від. У. Н. С.

НА ВАКАЦІЯХ.

На відомому побережжі Лідо коло Венеції в Італії відбуває вакації відомий фільмовий актор Доґлас Фербекс зо своєю жінкою, бувшою жінкою лорда Ашлі, та відомою акторкою Констенс Бенет.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

УРИВКИ ЛИСТА З РІДНОГО КРАЮ.

Один наш громадянин дістав з рідного села Лімне, повіт Добромиль, листа, з якого подаємо уривки:

„Вибач мені, що не відписав Тобі на два листи, але я не міг відписати, бо сидів в арешті. В другий день по святій неділі переведено в нашім селі резолюцію в справі зміни. Поляки відбирають українцям церкву. Вночі пішли поляки до церкви і повиносили звідтам річи надвір. Як це українці побачили, то зробили резолюцію, що церкви не дадуть. А поляки взяли собі машинові кріси, а також військо приїхало до села. Приїхав і староста, який замкнув церкву на ключ, аж до розправи. Українці заявили, що таки церкви не дадуть, щоб мали всі піти на смерть. А було українців з пять тисяч. Посходилися з усіх сторін і поляки. Потім ходила поліція від хати до хати і забирала людей на постерунок і била там їх дуже. Била і приговорювала: „Як вас полова здехне, то ещє вас бендзє дужо". Потім брали їх на авта і возили по постерунках, вязали їм очі і казали так вгадувати, котрий постерунковий їх бив. Сміялись притім і глумились над українським народом. Така біда наша. Град вибив нам цілком збіжжя, а до того поляки роблять з нами, що самі хочуть".

В Лондоні.

Іде зливний дощ. Вулицею йде Чеймберлин, без парасолі, цілий мокрий.

— Пане прем'єре, чи ви без парасолі в такий дощ? — питає знайомий лорд.

— А пощо мені парасолі, чи я йду на політичну конференцію?

Подібне — неподібне.

Клієнт до маляря:

— Цей портрет не є зовсім до мене подібний. Не заплачу за нього.

— Так, це до вас подібне...

Добрий клієнт.

— Що коштують у вас фотографії?

— Перших шість — пять злотих, а кожна дальша по пів злотого.

— То прошу зробити мені пять, але з тих дальших...

Прошу заждати.

До дирекції великої фірми входить клієнт. Секретар заявляє:

— Пана директора нема, чи може заждете?

— Гм, а чи скоро вернеться?

— Виїхав учора до Австралії, але казав, що буде спішитися з поворотом.

Жид жидом.

— Тате, як кажеться: пан мені буде дати пять процент, чи пять процента?

— Найліпше сказати: пан мені буде дати вісім процента.

НОВІ КНИЖКИ І ВИДАННЯ

ЗА ДЕРЖАВНІСТЬ. Матеріяли до історії війська українського. Збірник 9. Видає Українське Воєнно-Історичне Товариство. Варшава 1938. 252 стр. при II схемах та 119 світлинах. Головний редактор полковник Михайло Садовський.

„За Державність" давно вже стала репрезентаційним виданням наших бувших військових. Завдячує збірник це своє становище совісному стараню редакції завше завести якесь поліпшення чи удосконалення в його веденні. В цьому останньому томі робота редакції особливо помітна при поправлюванні помилок (зокрема в статті **Д. Антончука,** Вапнярська республіка, стр. 153—163) та при дбайливішому підібранні ілюстрацій, які по більшості мають відношення до видрукуваних текстів. Особливо багаті таким ілюстраційним матеріялом **М. Бутовича,** Зо споминів сірожупанника (стр. 9—17). На будуче варто у випадках, коли вживається чужої назви в перекладі, додавати в примітці оригінальну назву; так напр. на стр. 53 говориться про добровольчий „зєднаний Таманський полк". Чи це має бути „сводний"? Треба мати певність. На стр. 100 варто поправити пояснення, що Володимир Мономах правнук, а не внук Володимира Великого (Мономах був внуком Ярослава Мудрого, а сином в. кн. Київського Всеволода 1078—1093).

Щож до поодиноких праць, то найсимпатичніще представляються і найбільші розміром **В. Наливайка,** Спомини лікаря з української війни (стр. 92—144). Зокрема виріжняє їх велике почуття гумору в автора, що добродушно іронізує, замісць жовчно заятись над неладом у тилах. Значно більше огірчености, особливо в трактуванні інших, сусідніх частин української армії виказує праця **П. Єрощевича,** З боротьби українського народу за свою незалежність II. (стр. 18—59). Насувається навіть під враженням тону автора питання засадниче: у німців почали всілякі саксонці, баварці, гессенці і т. д. відчувати себе одною нацією після того, як всі разом плече о плече перебули війну зо спільним ворогом — Франціею (1870—1871). Невже в нас спільна боротьба проти національного ворога має вести до розбрату і взаємних нарікань навіть поміж поодинокими відділами одної армії? Не на місці в автора теж і деякі звороти „...большевицька піхота... добре дістала в шкіру" (стр. 27) „я ввалився у штаб" (стр. 29): такі вислови звичайно оживляють приватну розмову або усне оповідання, але писане слово має свої закони і в ньому такі форми разять. **С. Левченко,** 8-мий Катеринославський корпус (стр. 60—75), переповнений ліризмом та виявами власних почувань, але приносять замало фактичного матеріялу, а зокрема замало хронольоґічних дат. Ліризм можна закинути і праці **І. Велівченка,** Вільне козацтво на охороні залізниці Корсунь-Біла Церква (стр. 179—205). Автор видимо любується у зворушливих сценах з їх неминучими атрибутами сльозами та поцілунками, які можуть викликати в сьогоднішнього читача лише несмак. Одначе з другого боку дають вони прекрасний матеріял для характеристики сентиментальних діячів нашої революції, характеристики, що в данім випадку мусить бути рішуче неґативна. В усякому разі щирість автора варт найбільшого признання.

І. Винник, Бої Житомирської пішої юнацької школи (стр. 164—170) кінчає свою інтересну статтю несподіваним обвинуваченням полковника Трутенка в якійсь фатальній необережності. Але в якій саме — цього автор не каже і обвинувачення залишається голословним. **А. Гончаренко,** Бій під Крутами (стр. 145—152) підкреслює менше знану досі ролю юнацької школи, яку немов заступив у суспільній свідомості чин студентського куріня. Треба привитати теж і деякі поправки, які вносить автор до загально розповсюднених поглядів на сутичку під Крутами. Неясний момент в оповіданні автора між початком відступу і катастрофою: у читача залишається враження, що відступ було наказано запізно, коли він був уже відрізаний через заняття большевиками стації Крут. Закінчення роботи **А. Марушенка-Богдановського,** Матеріяли до історії 1-го кінного Лубенського ім. запорозького полковника Максима Залізняка полку (стр. 206—225) своєю спокійною витриманістю значно вище ніж попередні розділи. Варто би було тепер видати всі розділи окремою книгою і в той спосіб причинитися до збогачення нашої літератури окремих моноґрафій полків. Такі „полкові історії" мають усі більші народи Европи. У нас, не рахуючи Січового Стрілецтва, така література лежить іще в початках.

Крім вище згаданих праць приносить 9 збірних іще роботу **О. Думіна,** 5-та Херсонська стрілецька дивізія та її перехід на Закарпаття (стр. 76—91), оперту на ще опублікованому щоденникові покійного четаря М. Дацкова, **О. Калюжного,** Із Саранська до Херсона (стр. 171—178), що подає епізоди з самочинної українізації частин царської армії, та **І. Зубенка,** „Веселка" і „веселківці", яка вводить читача в специфічну атмосферу культурної роботи по таборах інтернованих у Польщі.

М. Антонович.

Так — чи так...

— Я купив собі льос... Коли виграю, то могтиму оженитися...

— А коли не виграєш?

— То мусітиму оженитися!

Далеко зайшла.

— Знаєте, моя донечка має півтора року, а ходить уже від чотирнацятьох місяців.

— Го-го! То вже десь далеко зайшла! А пише що?

ЯК ВЧЕПИТЬСЯ БЛУД.

Забобонні люди вірять, що коли заблудиш у лісі, чи в хащах, то вчепиться блуд, і водить людину, наче без памяти, то сюди то туди... Хто вже мав нагоду заблудити кілька разів, той знає, що справді виглядає так, начеб до людини щось присахнулось і збило її з путтяя. Буде людина в такому настрою ходити і по добре знайомих стежках або поза власну хату, і не пізнає ані стежки, ні поля, ні хати. А коли вже щось пізнає, то неначе цілий світ розкрутиться, і знов усе стане на своє місце.

І щож то таке блуд?

Настрій блуду вчепиться людини тоді, коли йде довщий час у глибокій задумі, і нараз подумає собі, що збилася з путтяя, на манівці. А від того негайно і застрашиться, що, мовляв, не зможе вже з того місця вийти. І так страх тоді звузить думку, що все окруження виглядає відмінне, незнайоме. Як бачимо, то в такому стані людина дуже сильно нервово напружена й застрашена. Тому найліпше зробите, якщо вчепиться вас блуд, коли спинитесь і перше всього успокоїтесь. А коли станете спокійні, то й легко здогадаєтеся, куди вам треба йти далі. Коли хмарно, то пізнаєте сторони світу по тім, що дерева від північного боку завжди темніші барвою, або й трошки мохом порослі попри землю.

—o—

ЯК МІРЯЮТЬ ЗОРЯНИЙ СВІТ.

От нам, людям, то і кільометер або миля то досить велика міра. Та для міряння зоряного світу така міра зовсім непридатна, бо замала. От нам до самого сонця коло 93 міліони миль. А до зірок то так далеко, що нашими земськими милями годі і висловити ту віддаль. Тож придумано інакшу міру для міряння зоряних просторів. Міряємо зоряні простори не милями, але світловими роками. І щож таке світловий рік?

Обчислено, що світло летить із скорістю 180 тисяч миль на секунду. От, наприклад, щоб світло долетіло від сонця до нас, забирає йому коло 9 мінут. А сонце віддалене від нас коло 93 міліони миль. Значить, що коли сонце зійде, то ми аж за 9 мінут побачимо. Тож за 9 мінут світло перелетить коло 93 міліони миль. А знаєте, скільки часу проходить, щоб світло прилетіло до нас від північної зірки, тієї, що то стоїть рядочком із задніми зірками Чумацького воза, чи то Черпака, як анґлійці називають? Аж 465 років. Тож можна сказати, що північна зірка віддалена від нас 465 світлових років. Значить, що колиб сьогодні розпалася північна зірка, то ми бачилиб її ще 465 років. Аж по 465 роках побачилиб її вибух і сталоб темно там, де вона була.

Вісті з „раю".

На території Совєтів появляються щораз то нові тайні радіостації. ҐПУ старається викрити і переводить численні арештування.

— Вибачте, товариші,— каже один громадянин, в якого відбувається ревізія — які ви маєте дані, що в мене є телеґраф без дроту?

— Найкращим доказом є те, що ми перешукали цілий дім і не знайшли ніде ні кусника дроту.

НЕБЕПЕЧНО ЗАСНУТИ.

2-літній Доналд Мартин немало здивувався поведінкою своїх родичів, коли вони давніше радувалися, як він засипляв, а тепер вони його щипали по щоках і вдаряли по лиці, щоб він не заснув. Та хлопчина ковтнув 10 табличок на спання, а лікар сказав, що якби дитина заснула, вона може вже й не збудиласяб.

Добрий внук.

— Ч дуже тебе боліло, коли бабця тебе вибила?

— Е-е-е! Майже ні! Бабця не має зовсім сили...

— А чогож ти так верещав?

— Це для її сатисфакції. Таким старшим особам треба десь - колись зробити приємність...

—o—

Дві телеґрами.

Видавець до автора:

„Пришліть новелю. Як буде добра, пішлю гроші".

Автор до видавця:

„Пришліть гроші. Як будуть добрі, пішлю новелю".

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(54)

Другого дня справді вибралось військо і вязні на лови страшного слона. Вальтор, їдучи на слоні побіч Вуда, говорив: „Ось який сором! Теперішній диктаторський режім упідлився до того ступня, що на лови слонів випроваджує недосвідчених невільників. Колись той спорт належав виключно до шляхти".

Нагло один із передньої сторожі голосно закликав: „Увага, бо слон, якого шукаємо, на овиді!" „Увага!" — повторив Вальтор, доторкаючись плечей Вуда. „Стережись, Стенлі", перестерігав Вальтор. „Уникай того слона, без огляду на те, що тобі звелять сторожі. Кажи, що твій слон не слухає тебе!"

З бамбусового лісу висунувся величезний слон і станув кількадесять кроків перед ними. Його очі аж почервоніли з люти. Він нервово рухав великими вухами і переступав з ноги на ногу. Та покищо він не рухався з місця, а ніби набирав відваги, чи ще більшої люти.

Нагло він підніс вгору свою трубу, заревів страшенно і рушив уперед. „Це небезпечна звірюка. Я вже бачив їх багато, але цей переходить усіх", говорив Вуд у той час, як розюшений слон то зближався, то зупинявся перед лавою сторожів і невільників, що мали взяти його живцем у неволю.